

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Radom Średniowieczny

czas trwania: 1 dzień, typ: piesza, liczba miejsc: 8, stopień trudności: łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Ramy czasowe epoki średniowiecza w Polsce obejmują generalnie okres od panowania Mieszka I (przyjęcie chrztu w 966 r.) do XVI wieku. W okresie tym zaznaczają się wyraźnie początki Radomia, jego kształtowanie i fazy rozwojowe. Na przełomie VIII i IX wieku, w dolinie rzeki Mlecznej powstały pierwsze osady typu wiejskiego. Ich mieszkańcy zajmowali się rolnictwem, hodowlą, rybołówstwem oraz gospodarką zbieracko-myśliwską.

W końcu X wieku na sztucznie usypanym wzgórzu po prawej stronie rzeki Mlecznej wybudowano gród obronny oraz wyodrębniono związaną z nim osadę przygodową. W XII w. zlokalizowano w grodzie siedzibę kasztelanii radomskiej i wybudowano kościół pw. św. Piotra. Osada przygodowa przekształciła się w osadę rzemieślniczo-targową.

W kolejnych latach zaznaczył się rozwój Radomia w kierunku wschodnim. W XIII w. wzniesiono kościół pw. św. Wacława. Nastąpiło również przekształcenie osady w miasto wczesnośredniowieczne tzw. „Stare Miasto”, na prawie średzkim. W 1350 r. król Kazimierz Wielki założył Nowy Radom, któremu w 1364 r. nadał miejskie prawo magdeburskie. Wzniesione zostały również główne budynki: fara, zamek i ratusz oraz nastąpił znaczny wzrost znaczenia miasta w skali regionu i kraju.

Program wycieczki

Radom Grodzisko Piotrówka

To pozostałość niegdyś świetnie zorganizowanego grodu obronnego. Został on wzniesiony w X wieku na stoku prawego brzegu bagnistej doliny rzeki Mlecznej, na wzniesieniu o powierzchni 1,4 hektara i wysokości 68 metrów. Otoczony był potężnym wałem drewniano-ziemnym oraz dwiema fosami. Przechodził kilka faz rozwoju i rozbudowy. Do grodu od strony północnej prowadziła droga moszczona drewnem.

W grodzie znajdował się drewniany kościół pw. św. Piotra, najstarsza radomska świątynia. Wzniesiony być może już w XI w. z czasem stał się świątynią parafialną. Istniał aż do początku XIX w. Po kościele pozostała legenda mówiąca o dzwonach, których głos dochodzi z głębin pobliskiej sadzawki, a można go usłyszeć w Wielką Sobotę.

51°24'03"N 21°07'55"E | na mapie:A

Radom Kościół pod wezwaniem św. Wacława

Powstał w XIII w. z fundacji Leszka Białego lub Bolesława Wstydlwego i przejął funkcję kościoła parafialnego dla Radomia. Pierwotnie był to budynek jednonawowy (obecne prezbiterium). Z tego okresu zachowało się pięć otworów okiennych ostrołukowych oraz 3 przypory. W XIV w. nastąpiło dobudowanie nawy niesymetrycznej w stosunku do prezbiterium, a w XVI w. przebudowano szczyt zachodni.

Po trzecim rozbiórce Polski zlikwidowano parafię w Starym Radomiu włączając jej obszar do parafii św. Jana Chrzciciela w Nowym Radomiu. W 1802 r. kościół został zamieniony przez władze austriackie na magazyn mąki,

następnie w czasie Księstwa Warszawskiego mieścił się tu magazyn wojskowy, a w drugiej połowie XIX w. władze rosyjskie zamieniły budynek na więzienie. W latach 1920-1927 utworzono tu szpital epidemiczny, a następnie (do 1945 r.) przytułek dla psychicznie chorych. Kolejne funkcje kościoła to: oddział psychiatryczny Szpitala Miejskiego 1945-1965 oraz Siedziba Ekspedycji Wykopaliskowej PAN (1965-1978). W 1978 r. obiekt przekazano kurii biskupiej w wieczystą dzierżawę i przystąpiono do odbudowy świątyni. Prace te zlecono Politechnice Krakowskiej, nadzór konserwatorski sprawował prof. Wiktor Zinn. Pierwszą mszę świętą w odrestaurowanym kościele odprawiono 9 czerwca 1985 r., natomiast 11 września 1992 r. ks. Biskup Edward Materski erygował parafię przy kościele św. Wacława.

Wnętrze zaprojektował prof. Wiktor Zinn. Jest ono swoistą panoramą dziejów Polski. Żyrandole oraz kinkiety ozdobione zostały przez mosiężne orły: piastowskie, Kazimierza Wielkiego, Jagiellońsk i z okresu II Rzeczypospolitej. Na szczególną uwagę zasługują witraże, w których ukazani są kolejno: Matka Boża AK, osłaniająca swoim płaszczem żołnierza, a Dzieciątko kładzie laur na jego głowie; św. Wacław w scenie przed bitwą odbiera miecz подарowany mu przez anioła; Leszek Biały, fundator pierwszego kościoła; św. Kinga, księżniczka węgierska, żona Bolesława Wstydlwego, która hojnie obdarowała kościół św. Wacława i Wanda Malczewska ur. w 1822 r. w Radomiu, zajmująca się pracą charytatywną wśród chorych i biednych; Tadeusz Rejtan na witrażu ukazującym upadek Polski.

W górnej części jest orzeł w kajdanach oraz daty trzech rozbiorów, w dolnej kościół św. Wacława w czasach, gdy był więzieniem; Jan Paweł II i Stefan Kardynał Wyszyński; orzeł zrywający się do lotu, czyli symbol wolności, a poniżej ks. Ignacy Skorupka, bohater obrony Warszawy, scena odprawiania mszy św. dla oddziału partyzanckiego oraz sylwetka odbudowanego kościoła; Krzyże: gdański, poznański i głaz w Radomiu.

Obrazy i malowidła ściennie również nawiązują do historii Polski. W łuku tęczowym przedstawione są postacie: św. Maksymiliana M. Kolbe, Romualda Traugutta, Andrzeja Boboli, Antoniego Rewery, ks. Jerzego Popiełuszki. Na północnej ścianie świątyni umieszczone są trzy dużych rozmiarów obrazy: Rok Święty 1983-1984; Matka Boża Częstochowska, opiekunka narodu polskiego; Chrystus Polski, Litwy i Rusi (obraz w prezbiterium). Na ścianie południowej znajdują się: obraz Chrystus przed ukrzyżowaniem oraz malatura ścienna w płycinie, Matka Boska ukazująca się więźniarce (dzieło Jerzego Witkowskiego, nawiązujące do obrazów Artura Grottgera).

W płycinie ściany południowej znajduje się malatura ścienna - Matka Boska ukazująca się więźniarce, dzieło Jerzego Witkowskiego, nawiązujące do obrazów Artura

Grottgera. W ściany kruchty wmurowane są tablice pamiątkowe: harcerzy Szarych Szeregów, harcmistrza porucznika Jana Seredyńskiego ps. „Artur”, dr. Jerzego Borysowicza, ks. Stanisława Sikorskiego ps. „Jęka” oraz walczących o niepodległość Polski.

51°24'03"N 21°08'09"E | na mapie:B

Radom Rynek Miasta Kazimierzowskiego

Pierwszy radomski ratusz wzniesiono około połowy XIV w. za czasów króla Kazimierza Wielkiego i usytuowano w centralnej części rynku. W I ćw. XVI w. miała miejsce jego przebudowa w stylu renesansowym. W latach 1818-1819 decyzją królewskiego namiestnika gen. Józefa Zajączka ratusz rozebrano. Obecny gmach ratuszowy usytuowany w płn. pierzei rynku wzniesiono w latach 1845-1848 wg projektu Henryka Marconiego w stylu neorenesansowym. W 1852 r. na wieży (wys. 22 m) zainstalowano zegar transparentowy, oświetlony kinkietami olejowymi. Później na elewacji został umieszczony herb miasta. Po 1919 r. urzędowali tu przedstawiciele władz samorządowych, m.in. Maria z Nynkowskich Kelles-Krauz, przewodnicząca Rady Miejskiej; Józef Grzeczmarowski, prezydent Radomia; Maciej Glogier, wiceprezydent i senator RP. W 1924 r. gościł tu marszałek Józef Piłsudski. Obecnie dawny ratusz, uważany za jedną z najładniejszych budowli tego rodzaju w Polsce, mieści siedzibę Archiwum Państwowego

Kamienice Gąski i Esterki

Dom Esterki, Rynek 5 wznosił, jak przekazuje tradycja, Kazimierz Wielki dla ukochanej Esterki, jednak z badań wynika, że kamienica powstała w 2 poł. XVII w., w miejsce zniszczonej przez Szwedów. W pierwszej połowie XIX w. należała do małżeństwa Ignacego i Marianny Gaczkowskich, a od 1919 r. do rodziny Rozenblatów. Podczas II wojny światowej okupanci częściowo rozebrali tę kamieniczkę, ocalały jedynie fragmenty ścian przyziemia

i mury piwniczne. W latach 1956-1960 rozebrano pozostałości domu, wystawiono nowy budynek wg projektu architektów z radomskiego SARP-u w stylu pseudobarokowym. W odbudowanym obiekcie mieści się Muzeum Sztuki Współczesnej, Oddział Muzeum im. J. Malczewskiego.

Dom Gąski, Rynek 4 wznosił Adam lub Stanisław Gąska ławnik i radca miejski, piekarz przybyły z Opoczna, ożeniony w 1594 r. z Ewą Rzędzianową z Radomia. W lipcu 1656 r. w domu tym kwaterował król szwedzki Karol Gustaw. W 2 poł. XVIII w. znajdowała się tu apteka Włocha Krystiana Valentino. W latach 1818-1819 mieściły się tu biura magistrackie, a następnie hurtownia piwa. W latach 1953-1955 wykonano obecny wystrój fasady.

Gmach Dawnego Kolegium Pijarów, Rynek 11

Kolegium Pijarów założono w 1684 r. staraniem obywateli Radomia. Początkowo składało się z trzech otrzymanych i połączonych ze sobą kamienic i z drewnianego kościoła pw. św. Marcina. W roku 1737 ks. Antoni Konarski, rektor szkół radomskich wznosił murowany zespół budynków wg projektu Antoniego Solariego. W latach 1818-20 nastąpiła dalsza rozbudowa. Dobudowano fronton kolegium z czterema filarami oraz nawy kościoła pw. św. Jana Kantego z wysoką sygnaturką. W 1831 roku władze carskie zamknęły kolegium przekształcając je w męskie gimnazjum rządowe, ale budynki w dalszym ciągu były własnością pijarów, aż do kasaty zakonu w 1864 r. kiedy gmach przejął rząd carski i zorganizował w nim rosyjską szkołę rządową. Na początku XX w. mieściła się tu Dyrekcja Kolei Państwowych a w latach kolejnych Gimnazjum im. Tytusa Chałubińskiego oraz Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego. Obecnie gmach zajmuje Muzeum im. Jacka Malczewskiego, które w swoich zbiorach posiada liczne pamiątki po swoim patronie: 38 obrazów, 41 rysunków, jeden szkicownik artysty oraz wielkie archiwum rodzinne na które składają się cenne dokumenty, listy, zdjęcia, dyplomy.

Pozostałe budowle na rynku

Kamienica narożna (Rynek 6), z XVIII w. z oficyną od ul. Szpitalnej z XIX w. W dwóch pomieszczeniach parteru i w sieni sklepione kolebkowe.

Kamienica (Rynek 7) z przełomu XVIII i XIX w. Po przebudowie w XIX w. elewacja otrzymała wystrój eklektyczny. Była siedzibą Trybunału Departamentu Radomskiego. Oficyna z XVIII w.

Dom Hoppena (Rynek 8) z pocz. XIX w. Pierwotnie budynek jednopiętrowy, w którym mieścił się Sąd Pokoju i Sąd Podśędkowski. Przebudowana w 1896 r. o wystroju eklektycznym. Kamienica była własności rodziny Hoppenów: aptekarzy, działaczy społecznych i kulturalnych. Samuelowi Hoppenowi (1752-1821) zawdzięczamy jedyny

przekaz ikonograficzny Rynku radomskiego ze starym ratuszem.

Kamienice (Rynek 9 i 10) pochodzą z XIX w.

Kamienica (Rynek 12) zbudowana w latach 1823-24, z sienią przejazdową sklepioną kolebkowo i klasycystyczną elewacją. Na parterze apteka.

Kamienica (Rynek 13) przebudowana w XIX w. posiada dekoracyjny gzyms z rozetami.

Dom Deskura (Rynek 14) postawiony na dwu parcelach w latach 1824-25, ma siedmioosiową fasadę z ryzalitami i pilastrami, zwieńczoną tympanonem.

Kamienica Czarneckich (Rynek 15) wybudowana w latach 1808-11 dla rodziny kupieckiej.

Kamienica (Rynek 16) wzniesiona na przełomie XVIII i XIX w. na fundamentach siedemnastowiecznych sklepionych kolebkowo. Od frontu ryzalit z balkonem. Na osi długa sień sklepiona.

51°24'10"N 21°08'32"E | na mapie:C

Radom Zamek

Zamek wybudowany przez Kazimierza Wielkiego w obrębie murów był gotycką budowlą z czerwonej cegły o niewielkim znaczeniu militarnym. Pełnił funkcję rezydencji wędrującego dworu królewskiego oraz był siedzibą radomskiego starosty. Gościł koronowane głowy, cudzoziemskich posłów. Na co dzień działał w nim sąd grodzki, a okazjonalnie odbywały się sesje sądu ziemskiego, kapturowego oraz Trybunału Skarbowego.

Usytuowany był w południowo-wschodniej części miasta, w pobliżu kościoła pw. św. Jana Chrzciciela. Główny budynek stanowił tzw. „dom wielki”. Przylegał on bezpośrednio do murów

miejskich. Pełnił funkcje rezydencji mieszkalnej. Na piętrze znajdowała się okazała sala, której wszystkie ściany miały okna. W komnatach były marmurowe kominki i polewane piece, przejścia zdobiły liczne portale. Z prawej strony (w części północno-zachodniej) wystawiono budynek piętrowy zwany „budynkiem wedle bramy”; mieszczący na parterze kuchnię, piekarnię i składy żywności. Piętro zajmowała izba jadalna oraz pomieszczenia mieszkalne prawdopodobnie przeznaczone dla starosty, podstarościego i burgrabiego. Oba budynki połączone były ze sobą krytym gankiem. Pomiędzy nimi stała wieża biała, w której trzymano złoczyńców pochodzących z gminu, dalej zaś druga wieża dla więźniów szlacheckiego pochodzenia. Wejście do zamku prowadziło przez bramę od strony ulicy Grodzkiej.

Cały zespół zamkowy otaczał mur, w którym znajdowała się zabezpieczona furta. Przez nią wychodziło się do ogrodu, łaźni i browaru zamkowego, usytuowanych poza murami. W czasach Jagiellonów zamek został przebudowany w stylu renesansowym. Prace te w latach 1510-1515 przeprowadził Mikołaj Szydłowiecki, ówczesny kasztelan radomski. W efekcie główny budynek otrzymał reprezentacyjne schody, attykę i taras. W okresie potopu szwedzkiego Radom dwukrotnie zniszczono. Zdevastowano również zamek. Od tego czasu, mimo prób odbudowy, zespół zamkowy nie reprezentował już takich walorów, jak w epoce jagiellońskiej. W 1787 r. starosta radomski Aleksander Potkański przebudował „dom wielki”; nadając mu parterową formę nawiązującą do szlacheckich dworów wiejskich. Mieściły się w nim kancelaria miejska i kasa. Pod koniec XVIII w. budynek zajęła administracja austriacka. Wówczas rozebrano wieżę i mur oddzielający zamek od zabudowań miejskich. W 1863 roku pozostałości zamku przekazano dozorowi kościelnemu parafii Radom. Od tego czasu do chwili obecnej mieszka tu proboszcz parafii św. Jana Chrzciciela.

Na przełomie XVIII i XIX w. liczne zmiany nastąpiły również w wyglądzie i funkcji „domu wedle bramy”, „nazywanego również „kamienicą starościńską”. Mieściła się w nim szwalnia garnizonowa, a w latach 1829-1835 (z kilkuletnią przerwą) fabryka wyrobów półbawełnianych Selimy Blocha. W 1845 r. budynek przejęła Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego. Przed wybuchem II wojny światowej umieszczono tu dom dziecka, a następnie pogotowie opiekuńcze. W latach 2007-2012 przeprowadzono generalną modernizację „kamienicy starościńskiej”. W piwnicach utworzono wystawę eksponującą część znalezisk odkrytych w czasie badań archeologicznych prowadzonych równoległe z remontem. Podjęto również próbę zrekonstruowania wyglądu zamku czego efektem jest makieta wykonana z brązu. Można ją oglądać od strony ul. Grodzkiej, na dawnym dziedzińcu zamkowym.

Najważniejsze z nich to m.in.:

1383 r. podpisanie układu, na mocy którego dokonano elekcji Jadwigi Andegaweńskiej na króla Polski.

1401 r. podpisanie aktu unii wileńsko-radomskiej, na mocy której król Władysław Jagiełło z dynastii Giedyminowiczów oddał władzę na Litwie Wielkiemu Księciu Witoldowi, ale tylko do końca jego życia, po czym miała ona wrócić w ręce króla Polski lub jego spadkobierców. Podjęto także decyzję, że Polska nie będzie wybierała króla bez zgody Litwy, a szlachta zachowa swoje prawa, przywileje i swobody.

1469 – przyjęcie posłów czeskich proszących o objęcie tronu ich królestwa przez Władysława Jagiellończyka.

1474 – ogłoszenie zaręczyn królowny Jadwigi Jagiellonki z następcą tronu Bawarii Jerzym Wittelsbachem zwanym Bogatym.

1481-1483 r. rządy Kazimierza Jagiellończyka królewicza, który pod nieobecność ojca przebywał na zamku radomskim i przez około dwa lata rządził Polską. Zmarł w 1484 r., kanonizowany w 1521 r., patron miasta Radomia od 1983 roku.

1489 r. Wielki Mistrz Krzyżacki Jan von Tieffen złożył hołd lenny z państwa krzyżackiego na ręce króla Kazimierza Jagiellończyka.

1505 r. obrady Sejmu Wielkiego, w wyniku których uchwalono konstytucję "Nihil novi" orzekającą, że królowi nie wolno nic postanowić bez zgody senatu i posłów szlacheckich (nic o nas bez nas).

1548 r. uroczyste powitanie Barbary Radziwiłłówny przez Zygmunta Augusta.

1614 r. – pierwsza sesja Koronnego Trybunału Skarbowego (zwanego radomskim) – zbierającego się zazwyczaj na zamku w Radomiu do 1764 r.

1655-1656 r. – okupacja szwedzka i zniszczenie zamku.

1787 r. - przebudowa zamku przez starostę Aleksandra Potkańskiego.

1551 r. przez Radom przeszedł kondukt żałobny, który z Krakowa do Wilna przewoził ciało królowej Barbary Radziwiłłówny.

1572 r. w mieście zlokalizowano Sąd Kapturowy, który sądził ciężkie przestępstwa kryminalne w okresie bezkrólewia na terenie powiatów: checińskiego, opoczyńskiego, radomskiego i stężyckiego. Działał do 1764 roku.

1767 r. konfederacja radomska pod laską księcia Karola Radziwiłła skierowana przeciwko reformom Stanisława Augusta Poniatowskiego.

51°24'08"N 21°08'38"E | na mapie:D

Radom Kościół pw. św. Jana Chrzciciela

Wzniesiony w latach 1360-1370 z fundacji króla Kazimierza Wielkiego. Bywało tu wielu znamienitych gości, głównie z dynastii Jagiellonów, w tym: Władysław Jagiełło, Kazimierz Jagiellończyk, Zygmunt Stary i Zygmunt August, św. Jadwiga, św. Kazimierz Jagiellończyk (patron Radomia), Fryderyk Jagiellończyk (przyjął tu insygnia kardynalskie). W świątyni odbywały się uroczystości o charakterze religijnym, m.in. chrzty z udziałem: ex króla Stanisława Leszczyńskiego i księcia Janusza Korybut Wiśniowieckiego (w XIX w. chrzest otrzymał Jacek Malczewski), a także patriotycznym i okazjonalnym, głównie w związku z odbywającymi się w zamku posiedzeniami Sejmu i Trybunału Skarbowego oraz zjazdów szlacheckich.

Pierwotnie była to gotycka, ceglana świątynia, o prostokątnej formie, z jedną nawą i niższym prezbiterium. W kolejnych wiekach dobudowano do niej kaplice kultowo-grobowe. W latach 1439-1460, przy zachodnio-północnej stronie kościoła, wzniesiono masywną wieżę-dzwonnicę, przykrytą ceglanym, stożkowym hełmem (obecnie widocznym jedynie od wnętrza). Pełniła ona również funkcję strażnicy miejskiej.

Na przestrzeni wieków świątynia była wielokrotnie odnawiana i przebudowywana. Ostatnia przebudowa kościoła na dużą skalę miała miejsce w latach 1908-1911 pod kierunkiem arch. Józefa Piusa Dziekońskiego. Wówczas kościół podwyższono, nawa główna została powiększona o jedno przęsło, a z kaplic utworzono nawy boczne. Z fundacji królewskiej fary zachowało się prezbiterium oraz częściowo mury nawy głównej, natomiast znajdujące się obecnie w kościele neogotyckie ołtarze wykonano w związku z przebudową kościoła. Polichromie wykonał w 1972 r. prof. Wacław Taranczewski. Od południowej strony do kościoła przylega kwadratowa kaplica nakryta półkolistym sklepieniem z herbami: Korwin, Półkozic, Janina, Odrowąż. Wystawił ją w 1630 r. Jan Kochanowski, chorąży koronny i starosta kozienicki. Ołtarz znajdujący się dziś w tej kaplicy był niegdyś wielkim ołtarzem. Ta

późnorennesansowa kaplica swą formą nawiązuje do wawelskiej kaplicy zygmunto-wskiej. Jej wnętrze ozdabiają sztukaterie w typie kalisko-lubelskim. Od południowej strony do kościoła przylega kwadratowa, otynkowana kaplica z kopułą. Wystawił ją w 1630 r. Jan Kochanowski z Baryczy, chorąży koronny i starosta kozienicki. Wnętrze kopuły pokrywa dekoracja stiukowa w typie lubelsko-kaliskim. W medalionach znajdują się tarcze z herbami rodziny fudatora: Korwin, Półkozic, Janina, Odrowąż. W kaplicy znajduje się późnorennesansowy ołtarz z początku XVII w., który do 1838 r. był ołtarzem głównym. W części środkowej ołtarza umieszczona jest rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego wykonana w 1885 r. przez Józefa Proszowskiego. Ta późnorennesansowa kaplica swoją formą nawiązuje do wawelskiej kaplicy zygmunto-wskiej.

Na placu przykościelnym znajdują się dwie rzeźby. Pierwsza z nich to rzeźba św. Jana Nepomucena ufundowana została w 1752 r. przez Adama Grabowskiego, biskupa warmińskiego, prezesa Trybunału Radomskiego. Na postumencie umieszczono inskrypcję w języku łacińskim, herby rodziny Grabowskich oraz krzyż maltański. Nad tarczą widnieją: kapelusz, krzyż kardynalski i Order Orła Białego. Autorem tej rzeźby był Piotr Coudray, nadworny rzeźbiarz króla Augusta III. Druga to kamienna kolumna z rzeźbą Chrystusa u słu-pa, została postawiona na pamiątkę jubileuszu i odrestaurowania kościoła farnego w 1837 lub 1838 r. Zarówno kolumna, jak i figura, wykonane są z piaskowca szydłowieckiego. W marcu 1993 r. figura ta została strącona z sześciometrowej kolumny przez wicher i rozpadła się na kilkadziesiąt kawałków. Po konserwacji i renowacji powróciła na swoje miejsce w październiku 2007 r. Figura ta została przedstawiona na akwareli Andrzeja Wajdy.

51°24'09"N 21°08'41"E | na mapie:E

Radom Kościół Ewangelicko-Augsburski

Według tradycji pierwotnie istniał w tym miejscu kościół drewniany pod wezwaniem Panny Marii wzniesiony w II połowie XIV wieku. Obsługiwali go Benedyktyni z kościoła św. Piotra. W 1774 roku na miejscu walącej się kaplicy wystawiono kościół murowany. Wejście do kościoła znajdowało się wtedy od strony obecnej ulicy Szwarlikowskiej, a prezbiterium wbudowano w jedną z baszt murów miejskich.

Kościół erygowano pod wezwaniem Wniebowzięcia Panny Marii. W 1802 roku władze austriackie zamieniły świątynię na magazyn soli, a w 1818 roku kościół przebudowany został na teatr według projektu Józefa Müllera. W tym czasie budynek nabyło Towarzystwo Dobroczynności, które w 1826 roku sprzedało go Gminie Ewangelickiej w Radomiu. Obecny kształt kościoła pochodzi z 1893 roku kiedy to został gruntownie przebudowany: poszerzono go, wzniesiono nową wieżę i wystawiono marmurowy ołtarz. Zmieniono również wejście, które obecnie znajduje się od ulicy M. Reja.

51°24'12"N 21°08'44"E | na mapie:F

Radom Mury miejskie

Około 1350 r. król Kazimierz Wielki założył Nowy Radom, który w 1364 r. przeniósł na prawo magdeburskie. Tym samym osiedle miejskie zostało przeniesione z terenu Starego Radomia w nowe miejsce. Wzniesiony został murowany zamek, kościół pw. św. Jana Chrzciciela (fara Nowego Radomia) oraz ratusz. Pozostałą zabudowę miejską stanowiły budynki drewniane. Miasto Kazimierzowskie zostało otoczone kamiennie-ceglanym murem obronnym, którego przebieg wytyczają zachowane do dziś fragmenty. Mury (długości około 1100 m, wysokości 5-6 m, a po nadbudowach około 9 m, grubości od 2,20 do 2,70 m) ciągnęły się wzdłuż obecnych ulic Wałowej i Reja.

Dookoła murów przebiegała fosa, zasilana wodą z południowego dopływu rzeki Mlecznej. Mur wzmocniał kilkanaście niskich baszt otwartych od wewnątrz i zwieńczonych blankowaniem. Największy fragment murów zachował się przy ul. Wałowej. Do miasta prowadziły trzy bramy: Lubelska u wylotu ul. Rwańskiej, Piotrkowska u wylotu ul. Szpitalnej i Iłżecka (Krakowska) u wylotu ul. Krakowskiej.

51°24'06"N 21°08'36"E | na mapie:G

Radom Kościół i klasztor ojców Bernardynów

Zakon bernardynów sprowadził do Radomia w 1453 r. król Kazimierz Jagiellończyk. Plac pod budowę kościoła i klasztoru zlokalizowano tuż za murami miasta, w pobliżu Bramy Lubelskiej. W 1468 r. stanął kościół drewniany, który otrzymał wezwanie św. Katarzyny, męczennicy aleksandryjskiej. W kolejnych latach wznoszono obiekt murowany: prezbiterium, zakrystię, skarbiec. Od południowej strony klasztoru usytuowano skrzydło gospodarcze z budynkiem kuchennym, tzw. piekarnikiem z piramidalnym kominem, który mógł pełnić także funkcje olejarni, piekarni, topialni wosku i browaru. W Europie zachowało się niewiele tego typu budowli, a w Polsce jest to prawdopodobnie unikat. W 1598 r. od strony północnej dobudowano kaplicę pw. św. Anny.

W latach 1861-1864 klasztor był miejscem manifestacji patriotycznych. Tu także zapadały ważne decyzje z udziałem płk. M. Langiewicza, odprawiane były nabożeństwa w intencji ojczyzny. Działalność taka spotykała się z carskimi represjami, na skutek których w głąb Rosji zesłano wielu zakonników. Ukazem carskim w nocy z 26 na 27 listopada 1864 r. zamknięto klasztor. Zabudowania klasztorne przejęły: rząd gubernialny, wojsko i policja, urządzając w części pomieszczeń więzienie i biura. W latach 1911-1914 przeprowadzono restaurację i rozbudowę kościoła według projektu architekta Stefana Szyllera. Od strony zach. dobudowano basztę z klatką schodową prowadzącą na przekształcony chór muzyczny oraz dwie kruchty (zach. i pn.). Ponadto przebudowano i połączono w nawę boczną kaplicę pw. św. Anny i św. Agnieszki.

Bernardyni odzyskali kościół i klasztor w 1936 r. W 1959 r. pożar zniszczył dach na kościele i klasztorze. Ostatnie duże prace remontowe przeprowadzono w latach 1998-2000. Wymieniono wówczas większość elementów więźby dachowej, a dach pokryto niemiecką dachówką oraz dokonano oczyszczenia i zakonserwowania większości ścian klasztoru.

